

Ta tilbake styringen av strømmen – nei til Energipakke 4

Energipakke 3 utløste en kraftig EØS-debatt, og rett etter nyttår skal Høyesterett vurdere Nei til EUs søksmål om at Stortingets ACER-vedtak er i strid med Grunnloven. Samtidig bygger Brussel energiunionen videre. EUs nye Energipakke 4 innebærer at energibyrået ACER, EU-kommisjonen (eller EØS-tilsynet ESA) og ACERs underbruk i Norge, Reguleringsmyndigheten for energi (RME), får enda mer myndighet på bekostning av nasjonal styring. Det gjelder spesielt utvikling og regulering av forbindelser over landegrensene, men også innad i Norge. Hvis energipakken tas inn i EØS-avtalen.

Kontroll- og oppfølgingsystemet i EUs energiunion blir mer operativt og direkte, med energibyrået ACER på toppen. Det opprettes regionale koordineringssentra for kraftoverføring, og det er ACER som fastsetter regioninndelingen etter forslag fra el-systemoperatørene (som Statnett). Kostnadene fordeles mellom nasjonale nettselskap og betales over nettleien. Koordineringssentrene skal sikre at EUs lover blir fulgt, spesielt på mellomlandsforbindelser.

ACERs direktør kan utplassere én eller flere tjenestemenn også i andre land enn ved hovedkontoret i Slovenia. EU-byrået kan etablere et slikt kontor selv om landet ikke vil. Det betyr at ACER kan drive en svært tett oppfølging av enkeltland, og med et eget forvaltningsapparat.

ACER skal også følge med på strømprisen, og slå ned på statlig innblanding i markedet. ACERs forlengede arm RME kan ilegge store bøter til strømselskap i Norge som ikke følger EU-reglene eller pålegg fra ACER.

Energipakke 4 har av EU blitt kalt «ren energi»-pakken. Ved å overføre myndighet til EUs energibyrå, via ESA og RME, og innordne seg EUs energiunion mister derimot Norge viktige verktøy for grønn omstilling. Norsk industriproduksjon basert på klimavennlig, fornybar kraft kan bli utkonkurrert. EUs energiunion er dessuten en pådriver for mer vindkraft på land og effektkjøring av vannkraftverk, som er en trussel mot norsk natur.

I EØS-avtalen skjer EU-tilpasningen bit for bit, slik at man best ser summen av suverenitetsavståelsen over tid. Energipakke 4 viser at de forutsetningene som regjeringspartiene H, V og Frp sammen med Ap og MDG la til grunn for ACER-vedtaket i 2018, ikke står seg. Norske myndigheter har *ikke* full styring og kontroll over alle avgjørelser som gjelder energitryggheten. Beslutninger om nye utenlandskabler er *ikke* en suveren beslutning fattet av norske myndigheter. Flaskehalsinntektene kan bare unntaksvis benyttes til å redusere nettariifene.

Energipakke 4 utgjør nok en inngripende suverenitetsavståelse i realiteten til EU, som Nei til EU mener er uakseptabel og «pakken» må derfor avvises. I alle fall må regjering og storting respektere de grensene Grunnloven setter for suverenitetsavståelse. Når saken skal behandles av Stortinget krever Nei til EU at det må skje etter Grunnlovens § 115 som forutsetter tre fjerdedels flertall for å gjøre vedtak.

EU er en hvilepute for Norges klimapolitikk.

Gjennom EØS-avtalen er Norge tett knyttet til EUs klimapolitikk. Det har blitt en hvilepute som gjør at Norges klimaomstilling blir utsatt. I tillegg til å følge EUs miljøstandarder, og underordne oss hensynet til fri flyt i det indre markedet, har Norge gått via EU for å forplikte oss til Paris-avtalen. Det gjør at vi har tilgang på fleksibilitetsmekanismer som åpner opp for at vi kan kutte andre steder enn i Norge, uten at dette bryter med Paris-forpliktelsene våre. Gjennom å gå via EU har Norge fått godskrevet deltakelsen i klimakvotesystemet som et tilstrekkelig bidrag til Paris-forpliktelsene for kvotepliktig sektor. Det betyr at Norge slipper unna med å bare kutte 6 % av de kvotepliktige utslippene våre de neste 10 årene. Også i den ikke-kvotepliktige sektoren har EU gitt oss fleksibilitet til å betale for å slippe å være med på dugnad. Norge kan kjøpe så mange utslippstillatelser fra andre EU-land som vi måtte ønske, i stedet for å kutte her hjemme. Resultatet er at Norge kan «forplikte seg til 50 % kutt», uten at dette egentlig betyr «50 % kutt». At Norge gikk via EU-systemet for å forplikte seg til Paris-avtalen gjør at vi kan kamouflere vår egen mangel på klimahandling bak EUs «kostnadseffektivitetsfremmende fleksibilitetsmekanismer».

Nei til EU mener at det er på tide å sette egne mål for egne kutt i egne utslipp, heller enn å gjemme seg bak EU. Klima troner øverst på listen over hvilke politiske saker befolkningen i Norge er opptatt av. Folk skriker etter klimahandling – ikke kreative markedsmekanismer og klimapolitisk avlatshandel. Derfor krever Nei til EU at Norge forlater EUs klimakvotesystem, og heller melder inn til Paris-forhandlingene at vi skal kutte 50 % av utslippene i vår egen kvotepliktige sektor innen 2030.

Å satse på at EU vil ordne opp i klimakrisen for oss er å gamble med fremtidige generasjoner i potten. Siden 2013 har EU bare kuttet en halv prosent (1990-utslipp) i året, noe som gjør at unionen faller fra målsetningene sine for 2030. For en union med såpass stort potensiale for raske, billige og effektive klimakutt i form av utfasing av kull, er dette langt i fra godt nok. EUs fornybardirektiv har i tillegg ført til en tredobling i import av pellets til bioenergi som i dag utgjør over 60 % av unionens «fornybare energi». EUs bioenergisatsning fører til dramatisk avskoging i landene unionen importerer fra noe som gir økte globale utslipp, selv om disse utslippene ikke telles på EUs klimastatistikk.

EUs indre marked, med fri flyt av varer tjenester, kapital og arbeidskraft er et dårlig utgangspunkt for å møte klimakrisen. EUs frie flyt gir økte transportutslipp, og hindrer land fra å gå lengre i sin egen nasjonale klimapolitikk. Dersom Norge gikk ut av EUs indre marked kunne vi forbudt nysalg av bensinbiler, faset ut palmeolje fra biodrivstoff eller satt i verk andre klimatiltak som bryter med den frie konkurransen. EØS-avtalen tvinger oss til å sette konkurransehensyn foran klimahensyn. Å si opp avtalen ville åpnet nye dører i klimapolitikken.

Nei til EU krever

- At Norge setter et klimamål for kvotepliktig sektor på 50 % kutt innen 2030, og forlater kvotesystemet til EU, med forbehold om at kvotene vi «ville ha brukt» blir destruert
- At Norge gir avkall på alle «kostnadseffektivitetsfremmende fleksibilitetsmekanismer» som vanner ut klimamålene våre
- At Norge sier opp EØS-avtalen for å kunne gå lengre i egen klimapolitikk

Felles EU-gjeld er et stort skritt mot mer overnasjonalitet

Alle som en gang i løpet av livet har tatt opp boliglån i fellesskap med en annen person, kan sannsynligvis skrive under på at det finnes lite som sementerer et forhold så mye som å etablere felles gjeldsforpliktelser. I etterkant av koronakrisen er det nettopp dette EU har gjort. Etableringen av felles EU-gjeld er det største enkeltskrittet i retning av et mer overnasjonalt EU siden Maastricht-traktaten.

EU har siden etableringen av fellesvalutaen befunnet seg i et skårfeste. En felles pengepolitikk, uten felles finanspolitikk har skapt økte spenninger i eurosonen. Mens Sør-Europa har mistet sin konkurransekraft som følge av at euroen er for sterk har land som Tyskland fått en voldsom eksportretting av økonomien uten at det kommer befolkningen til gode i form av økt kjøpekraft.

Gjennom å opprette felles EU-obligasjoner lager EU verdipapirer som unionen går god for at er likvide. Landene er slik sett under en felles forpliktelse til å øke sine bidrag til EU-budsjettet etter hvert som gjelden skal tilbakebetales. Å opprette EU-obligasjoner er en viktig milepæl for dem som ønsker et mer føderalt Europa. At unionen har krysset denne milepælen vil sannsynligvis medføre at utstedning av fellesobligasjoner vil bli en integrert del av unionens verktøykasse i den økonomiske politikken.

Problemene med europrosjektet forsvinner ikke av at man har begynt å utvide den finanspolitiske verktøykassen til EUs overnasjonale organer. Som følge av at de sørlige landene må praktisere en valuta som er sterkere enn hva som er naturlig vil det være vanskelig å få utviklet mer konkurransedyktig eksportvirksomhet.

EUs svar på dette problemet vil gjennom fellesobligasjoner i større grad være direkteoverføringer fra nord til sør. Det legger en demper på noen av problemene som fellesvalutaen har skapt, men uten å ta problemet med roten. Samtidig kan overføringer i et slikt omfang bidra til å skape økte spenninger mellom landene i Europa, og gi grobunn for mer høyrepopulisme.

At det ligger såpass mye politisk prestisje i europrosjektet gjør at EU-toppene vender et blindt øye til problemene med fellesvalutaen. I stedet for å gjøre Sør-Europa avhengig av kontinuerlige almisser fra nord, burde noen av de eksportrettede nordlige landene som Tyskland ta ansvar gjennom å forlate euroen, slik at valutakursen får tilpasset seg de faktiske økonomiske forholdene i Europa. Det vil kunne gi økt konkurransekraft, mindre økonomiske ulikheter i Europa og reduserte politiske spenninger.

Felles EU-obligasjoner føyer seg uansett inn i rekken av gode argumenter for hvorfor Norge burde stå utenfor EU. Takket være nei-seieren er vi ikke forpliktet til å innføre euro, samtidig som vi slipper å forgjelde oss for euroens skyld.

EØS og alternativene.

Etter over 25 år med EØS-avtalen må vi konkludere med at det beste alternativet til denne såkalte handelsavtalen er å si den opp og ta lovgivingsmyndigheten tilbake.

Hvorfor skulle vi så ønske å si opp «*en handelsavtale som har tjent oss godt,*» skulle legge grunnlaget for «*viderutvikling av velferdssamfunnet,*» gi et «*gjennomslag for den nordiske samfunnsmodellen.*» og var det ting vi ikke likte så var «*reservasjonsretten til for å brukes.*»

Dette var honørordene som markedsførte innføringen av EØS for en mannsalder siden.

Nå i ettertid kan vi summere opp erfaringene med dette nasjonale kompromiss og kan konkludere at verken velferdssamfunn, samfunnsmodell eller bruk av reservasjonsretten har styrket seg nevneverdig, tvert om. Hvorvidt EØS som handelsavtale har tjent oss bedre enn den frihandelsavtalen vi forlot kan det være problematisk å føre bevis for.

Det vi vet er at vår fastlandseksport til EU-land økte fra 1972 til 1994. Med EØS-avtalen har den gått tilbake sammenlignet med de samme landene.

Det vi derimot har importert er EUs lovgiving gjort til norsk lov. Stortinget har godtatt at EUs lover trumfer norsk lov dersom de er i motstrid til hverandre. Vi har akseptert markedsliberalismens fire friheter og akseptert den 5te, frie flyt av energi ved å slutte oss til EUs energiunion. Med på kjøpet får vi også EU-byråene på norsk jord med direkte myndighet til å ilegge bøter dersom regelverket brytes.

Dette er også i motstrid til selve topilarsystemet mellom EU og EFTA. Når grunnlovens §49 slår fast at «*folket utøver den lovgivende makt ved Stortinget*» så må denne de facto omskrives til noe i retning av:

EU utøver den lovgivende makt ved Stortingets tilslutning til EØS-avtalens bestemmelser. EØS-avtalens Artikkel 3, protokoll 35 i slår fast at EFTA landene er forpliktet til å gi EØS-reglene fortrinnsrett til nasjonale lovregler. Derfor vedtok Stortinget en egen EØS-lov allerede i 1992 der det slås fast i § 1 at: «*Hoveddelen i EØS avtalen skal gjelde som norsk lov*». Underordningen av norsk suverenitet til EU retten stopper jo ikke der. Artikkel 120, protokoll 41 og 43 må leses som at bestemmelsene i EØS-avtalen går foran andre internasjonale avtaler Norge har inngått, også ILO konvensjoner, dersom det skulle være motstrid.

Nei til EU har tatt ACER tilslutningen til Høyesterett fordi vi mener dette er en ikke legitim suverenitetsavståelse som grunnloven ikke gir adgang til. Denne og en rekke andre direktiver og forordninger som nå avviker norsk suverenitet på vesentlige områder, gjør at EØS-avtalen er det instrument som må fjernes dersom vi skal komme ut av den lydrikestatus vi har inngått.

Gjennom denne avtalen er vi med på å støtte målet om en stadig tettere union ved å underlegge oss EU-retten. Det snakkes stadig om å utnytte handlingsrommet i EØS-avtalen. Det har man fra norsk side ikke ønsket å bruke. Reservasjonsretten er til for å brukes, sa Gro, men det har man i løpet av 25 år funnet upassende. Lojaliteten til EU/EØS er grenseløs. Folkeviljen uttrykt i to folkeavstemminger er satt til side. Handlingsrommet i EØS er åpenbart bitte lite, nærmest ei tvangstrøya, og vi må ta tilbake råderetten over egen lovgiving, velferd og arbeidsliv. Lovgivningssuvereniteten tilhører folket, det er godt dokumentert i grunnloven

og to folkeavstemninger som har avvist å underlegge oss EU-retten. I Bærebjelkene som organisasjonen NTEU utarbeidet før EØS avtalen ble vedtatt heter det: *Nei til EU kjemper mot at Norge skal bli medlem av EU, og mot at det norske samfunnet skal tilpasses til den samfunnsformen EU-systemet innebærer.....Grunnlaget for vårt samfunn er folkestyret med reell innflytelse der folk bor og hindre at viktige avgjørelser tas i maktsentra uten effektiv folkevalgt kontroll.* Dette er høyaktualisert nå med EUs Meldepliktsdirektiv som setter folkevalgte under administrasjon (forhånsgodkjenning av vedtak). EU-byråene som opprettes i EFTA landene får selvstendig juridisk og strafferettslig kompetanse og overvåkning av norsk forvaltning.

Siden EØS avtalen ble vedtatt har det blitt stadig klarere at dagens vekstpolitikk med stadig økende forbruk av natur og ressurser, forurensing og klimaendring ikke kan fortsette. Vi må tilstrebe et likevektssamfunn som krever en helt annen økonomisk innretning dersom begrepet bærekraft skal ha noen mening. Kanskje trenger vi en ny sivilisasjon som legger økologien som basis for utviklingen. Vi har dessverre ingen fortid å sammenligne dette med. Det vil kreve innovative evner på en bred skala og kapitalakkumulasjon og grådighet vil få trangere plass.

Dette vil kreve at folk mobiliseres i den store demokratiske samtalen og da kan vi ikke være bundet opp av en avtale der premissene er lagt av en liten elite i Europa. Det krever nytenking som ikke tar ideene verken fra EU eller markedet. Skal vi bygge det norske hus på nytt krever det en norsk offentlig utredning som henter sitt kunnskapstilfang fra en tverrpolitisk og tverrfaglig gruppe med et mandat av typen: Norsk verdiskaping innenfor økologiske og bærekraftige rammer.

Å si opp EØS-avtalen er enkelt, det er fastlagte prosedyrer for det. Avtalen sies opp med 12 måneders varsel, det kreves ingen begrunnelse. Vi faller tilbake på den frihandelsavtalen vi hadde før EØS ble vedtatt. Så kommer ryddingen i alle EU-lovene som har blitt norsk lov, de forsvinner jo ikke automatisk fordi vi sier opp avtalen. Strømmen av direktiver og forordninger vil selvsagt opphøre. Største problem er at det krever en regjering med støtte av et flertall i Stortinget som tar den avgjørelsen. Skal vi si at velgerne må legge seg dette på minnet til kommende valg.